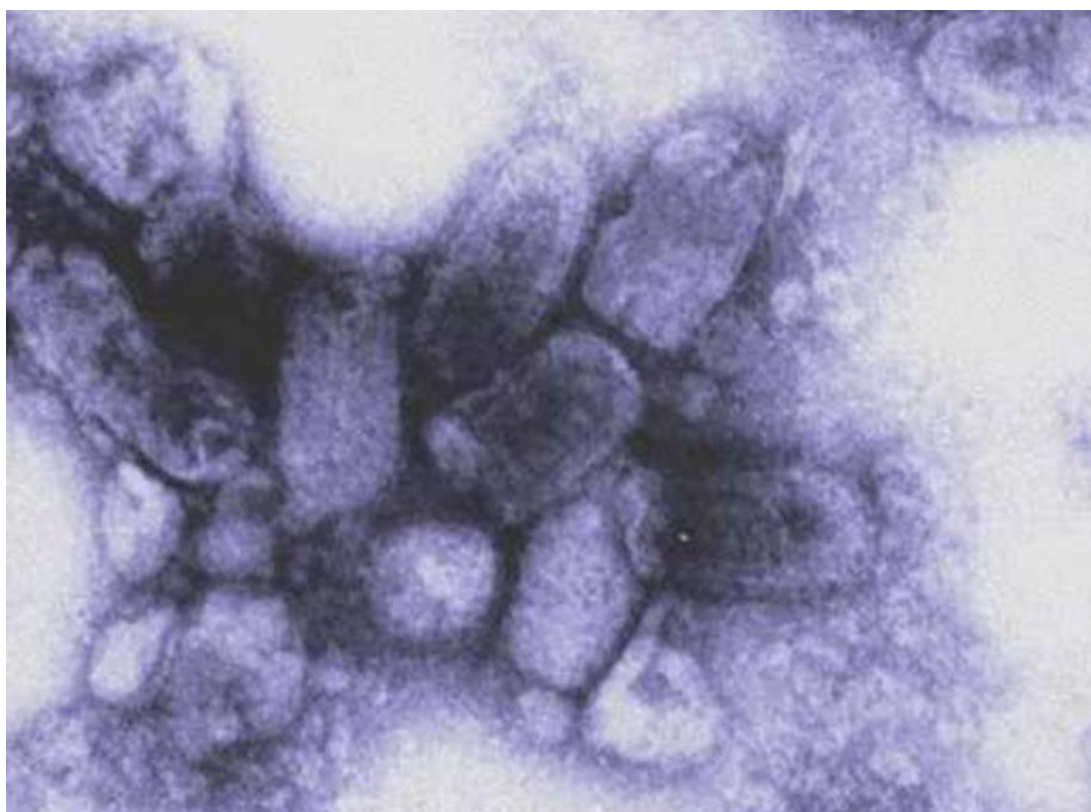
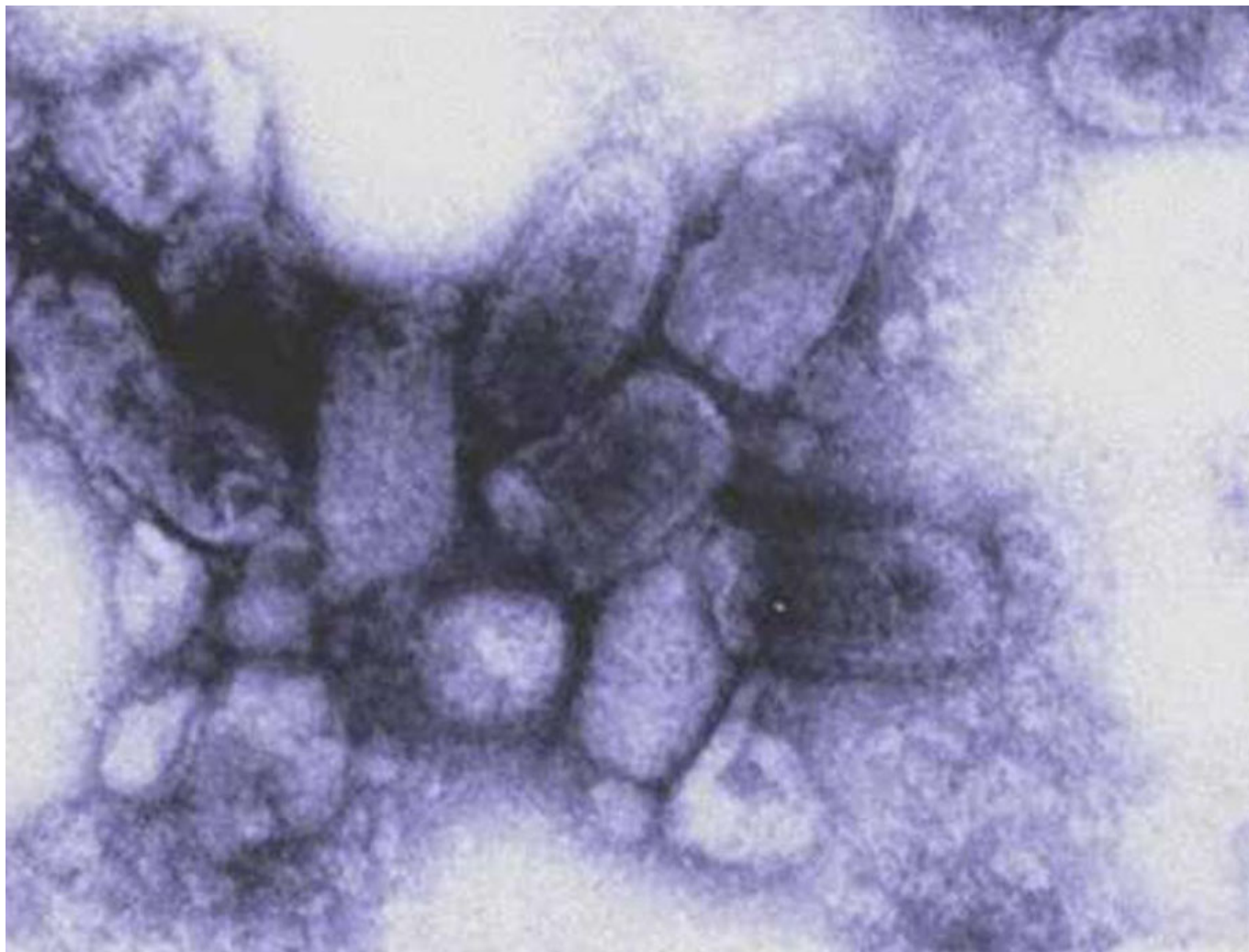

29 Δεκεμβρίου 2012

Η λύσσα στην Ελλάδα του χθες και του σήμερα

Επιστήμες / Ιατρική - Βιολογία

που ανήκει στα νοσήματα που προλαμβάνονται με εμβολιασμό. Αυξημένος είναι ο αριθμός των θυμάτων ετησίως, καθώς και των ανθρώπων που εκτίθενται στον ιό της λύσσας και υπόκεινται σε προληπτική αντιλυσσική αγωγή σε παγκόσμια κλίμακα. Τα πρόσφατα κρούσματα λύσσας στη χώρα μας επιβάλλουν αυξημένη επαγρύπνηση.

Η λύσσα είναι ζωνοστός που οφείλεται σε διάφορα στελέχη του ιού Lyssavirus (ραβδοϊός). Πρόκειται για μια οξεία ιογενή λοίμωξη του κεντρικού νευρικού συστήματος (ΚΝΣ). Το πρόβλημα της νόσου έγκειται στο γεγονός ότι προκαλεί 100% θνησιμότητα και αποτελεί σημαντικό οικονομικό βάρος για τις χώρες, όπου ενδημεί λόγω του υψηλού οικονομικού κόστους για την προληπτική χορήγηση αντιλυσσικών ορών και εμβολίων, την υγειονομική περίθαλψη των ασθενών και τα ληφθέντα μέτρα ελέγχου για τη νόσο.

Η λύσσα προσβάλλει όλα τα είδη θηλαστικών-κυρίως τα σαρκοβόρα- και ανάλογα με το είδος του ξενιστή που προσβάλλει διακρίνεται σε λύσσα των σκύλων(λύσσα των δρόμων) και στη λύσσα των άγριων ζώων.

Λύσσα των σκύλων είναι αυτή που μεταδίδεται από τα ζώα στα αστικά κέντρα και τις αγροτικές περιοχές, ενώ λύσσα των άγριων ζώων είναι αυτή που μεταδίδεται από άγρια ζώα(τσακάλια, λύκους, αλεπούδες, νυχτερίδες). Στα Βαλκάνια, στην Κεντρική και Δυτική Ευρώπη παρατηρείται -κυρίως- η λύσσα των άγριων ζώων, ενώ στη Νοτιοανατολική λεκάνη της Μεσογείου και τη Μέση Ανατολή ενδημεί κυρίως η λύσσα των σκύλων.

Τρόποι μετάδοσης

Η νόσος μεταδίδεται μέσω του σάλιου μολυσμένου ζώου έπειτα από δήγμα σε ανθρώπους ή άλλα ζώα. Σπανιότερα, η μόλυνση μπορεί να επέλθει όταν το σάλιο του μολυσμένου ζώου έρθει σε επαφή με υγιείς βλεννογόνους ή ανοιχτές πληγές ή τραύματα. Η μετάδοση της λύσσας είναι συνηθέστερη σε επαγγελματικές ομάδες, που εμπλέκονται στο χειρισμό ασθενών ζώων, ή παθολογικών ιστών που προέρχονται από ασθενή ζώα. Η μετάδοση από άνθρωπο σε άνθρωπο μέσω του σάλιου είναι σπάνια, ενώ κατά το παρελθόν έχει διαπιστωθεί η μετάδοση από μολυσμένο μόσχευμα κερατοειδούς χιτώνα. Έχει αναφερθεί μετάδοση από δήγματα αιματοφάγων νυχτερίδων στην Αμερική. Στην Ευρώπη, αν και είναι περιορισμένες οι σχετικές μελέτες, διαπιστώθηκε ότι ο ιός της λύσσας ενδημεί σε κάποιο βαθμό στις νυχτερίδες όμως τα ανθρώπινα κρούσματα λόγω επαφής με νυχτερίδα είναι ελάχιστα.

Η λύσσα δε μεταδίδεται με το χάιδεμα λυσσασμένου ζώου και την επαφή με αίμα,

ούρα, κόπρανα από λυσσασμένο ζώο, οπότε και δεν απαιτείται μετεκθεσιακή προφύλαξη αν τα προαναφερθέντα συμβούν.

Ο χρόνος επώασης της νόσου κυμαίνεται από λίγες μέρες έως μερικούς μήνες αν και έχουν καταγραφεί περιστατικά εκδήλωσης της νόσου έως και λίγα έτη μετά τη μόλυνση. Ο χρόνος επώασης εξαρτάται από την απόσταση του σημείου εισόδου του ιού από τον εγκέφαλο (όσο μεγαλύτερη η απόσταση, τόσο μεγαλύτερος ο χρόνος επώασης), από το μέγεθος του τραύματος (όσο βαθύτερο το τραύμα, τόσο πιο σύντομα άρχονται τα συμπτώματα), από την πυκνότητα αιμάτωσης στο σημείο εισόδου του ιού (η αιμορραγία μετά το δάγκωμα απομακρύνει μεγάλο μέρος του ιού), τη νεύρωση του σημείου του δήγματος, την ύπαρξη ρουχισμού στο σημείο του δήγματος, τα στελέχη του ιού.

Στους σκύλους και τις γάτες, η περίοδος επώασης κυμαίνεται από λίγες ημέρες έως 2 ή περισσότερους μήνες. Στο σάλιο των μολυσμένων ζώων ο ιός της λύσσας αρχίζει να απεκκρίνεται συνήθως ταυτόχρονα με την έναρξη των συμπτωμάτων ή μέχρι και 15 ημέρες πριν. Η περίοδος επομένως παρακολούθησης ενός σκύλου ή γάτας για τυχόν εκδήλωση συμπτωμάτων, πρέπει να εκτείνεται μέχρι και 15 ημέρες.

Συμπτωματολογία της νόσου στον άνθρωπο

Τα πρώιμα συμπτώματα της νόσου μοιάζουν με αυτά γριπώδους συνδρομής (πυρετός, κεφαλαλγία, δυσφορία). Κατόπιν, παρατηρείται η περίοδος διέγερσης, που χαρακτηρίζεται από ευαισθησία σε φως και ήχους και αυξημένη σιελόρροια. Χαρακτηριστική στην πορεία της νόσου είναι η εμφάνιση υδροφοβίας στους περισσότερους ασθενείς λόγω των σπασμών στους μύες της κατάποσης.

Οι ασθενείς παρουσιάζουν σπασμούς στους μύες του λάρυγγα και του φάρυγγα κατά την πόση αλλά ακόμα και από τη θέαση υγρών. Ακολουθούν οι σπασμοί των αναπνευστικών μυών και γενικευμένοι σπασμοί, έπειτα γενικευμένη παράλυση και τέλος ο θάνατος.

Η φάση της διέγερσης πολλές φορές είναι βραχεία συγκριτικά με τη φάση της παράλυσης. Η νόσος διαρκεί συνολικά 2 με 10 μέρες πριν επέλθει τελικά ο θάνατος. Η χορηγούμενη αγωγή έχει παρηγορητικό χαρακτήρα, καθώς ελάχιστοι ασθενείς με τεκμηριωμένη λύσσα έχουν επιβιώσει.

Συμπτωματολογία της νόσου στα ζώα

Η λύσσα στους σκύλους μπορεί να εμφανιστεί με τη μανιακή και την καταθλιπτική μορφή.

Οι **σκύλοι** που εμφανίζουν τη **μανιακή μορφή της νόσου** εμφανίζουν αυξημένη ανησυχία και νευρικότητα, κρύβονται σε σκιερά μέρη (φωτοφοβία) και περιφέρονται χωρίς σκοπό. Το ζώο παρουσιάζεται ευερέθιστο και ανόρεχτο και με ελαφρά αύξηση της θερμοκρασίας του σώματος.

Τις 3 ημέρες που ακολουθούν από την έναρξη των συμπτωμάτων αυξάνεται σημαντικά ο φόβος, η ανησυχία και η επιθετικότητα με αποτέλεσμα το ζώο να προκαλεί τραυματισμούς σε άλλα ζώα και ανθρώπους, καθώς και αυτοτραυματισμούς. Παρουσιάζει σιελόρροια λόγω σπασμών στους μύες της κατάποσης και αλλαγές στο γαύγισμα λόγω της παράλυσης των φωνητικών χορδών. Κατόπιν εμφανίζεται μια φάση γενικευμένων σπασμών και παράλυσης του σώματος, που ακολουθείται από το θάνατο του ζώου.

Οι **σκύλοι** που εμφανίζουν την **καταθλιπτική μορφή της λύσσας** συνήθως δεν εμφανίζουν την φάση υπερδιέγερσης, αλλά παράλυση του τραχήλου και άφθονη σιελόρροια. Ακολουθεί γενικευμένη παράλυση και τελικά ο θάνατος.

Η νόσος διαρκεί 1 με 11 ημέρες. Ανάλογη είναι η συμπτωματολογία της νόσου στις γάτες.

Στα **βοοειδή**, η νόσος εμφανίζεται κυρίως με την παραλυτική μορφή. Τα νοσούντα ζώα παρουσιάζουν ασυντόνιστες κινήσεις των οπισθίων άκρων, δακρύρροια και καταρροή του ρινικού βλεννογόνου. Σπανίως, επιτίθενται εναντίον άλλων ζώων και ανθρώπων. Συνήθως, παρατηρούνται ανησυχία, πριαπισμός και κνησμός στο σημείο εισόδου του ιού. Τέλος, σταματά ο μηρυκασμός, το ζώο πέφτει στο έδαφος, αδυνατώντας να ξανασηκωθεί και πεθαίνει.

Όλα τα εκτρεφόμενα ζώα μπορούν να προσβληθούν από τον ιό της λύσσας και να είναι μεταδοτικά μέσω του σάλιου τους. Επομένως ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται σε έντονη διαταραχή συμπεριφοράς, όπου πρέπει να μην πλησιάζουμε το ζώο και να καλείται κτηνίατρος.

Στην **αλεπού** και σε άλλα ζώα της άγριας πανίδας παρατηρείται αλλαγή της συμπεριφοράς και των συνηθειών (π.χ. η αλεπού περιφέρεται κατά τη διάρκεια της ημέρας και δείχνει να μη φοβάται την ανθρώπινη παρουσία) τα οποία δεν είναι συχνά εύκολο να εκτιμηθούν.

Οι **νυχτερίδες** είναι ιπτάμενα θηλαστικά τα οποία και αυτά μπορούν να

προσβληθούν από λύσσα. Οι περιπτώσεις μετάδοσης λύσσας από νυχτερίδα σε άνθρωπο είναι ελάχιστες στην Ευρώπη ενώ δεν είναι γνωστό να έχει γίνει τέτοια μετάδοση στην Ελλάδα. Ιδιαίτερα όταν η νυχτερίδα εμφανίζει ανώμαλη συμπεριφορά, υπερβολικά επιθετική ή «άφοβη» ή εμφανίζεται σε μέρη που δεν βρίσκεται κανονικά ή δείχνει άρρωστη (π.χ. εμφανίζεται σε απροφύλαχτα μέρη, πρωινές ώρες ή κάθετα «μαζεμένη» ή έχει αστάθεια) πρέπει να μην την πλησιάζουμε, ακόμα περισσότερο τα παιδιά και να ειδοποιείται κτηνίατρος.

Τα **τρωκτικά**, που διαβιούν στη φύση δε θεωρούνται επικίνδυνα για τη μετάδοση της λύσσας. Μόνο υπό ιδιάζουσες συνθήκες και πολύ σπάνια όταν τα τρωκτικά διατηρούνται μέσα σε κλουβί αλλά μπορεί να έρθουν σε επαφή με άγρια ζώα(π.χ. διατηρούνται σε υπαίθριο χώρο) είναι δυνατόν να μολυνθούν με λύσσα.

Πτηνά, αμφίβια, ερπετά και έντομα δεν θεωρούνται ότι μπορούν να αρρωστήσουν με λύσσα ή να μεταδώσουν τον ιό.

Πηγή: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΕΓΧΟΥ & ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ (ΚΕΕΛΠΝΟ)

Επιμέλεια: Αντωνίου Γαρυφαλλιά (ΚΕΠΙΧ), Δουγιάς Γιώργος (Γραφείο Ζωνόσων), Σαπουνάς Σπύρος (ΚΕΠΙΧ), Ηλιόπουλος Δημήτρης (Υπεύθυνος ΚΕΠΙΧ)

<http://bit.ly/14Ug2OG>